

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Bankų apklausos apžvalga

2021 m. Nr. 1

Bankų apklausos apžvalga

ISSN 2424-5518

2021 m. Nr. 1

© Lietuvos bankas, 2021
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt. Apklausos rezultatų apžvalga skelbiama du kartus per metus.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus keturių komercinių bankų ir penkių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per 2020 m. ketvirtąjį ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, o kai kuriais klausimais siekta išsiaiškinti bankų atstovų lūkesčius dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Respondentų buvo prašoma, kad, atsakydami į klausimus apie lūkesčius, jie įvertintų galimus pokyčius. Apklausą atlikta 2020 m. gruodžio mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

Po skolinimo standartų griežtinimo prasidėjus pandemijai, 2020 m. ketvirtąjį ketvirtį bankai reikšmingai standartų nebekeitė. Tik vienas bankas nurodė šiek tiek griežtinęs paskolų teikimo įmonėms standartus¹, o vienas bankas, priešingai, juos švelnino teikdamas paskolas būstui (žr. 1 pav.). Reikšmingų skolinimo standartų pokyčių 2021 m. pirmąjį ketvirtį bankai taip pat neplanavo, nors du bankai ketino juos griežtinti didelėms įmonėms ir teikiant ilgalaikes paskolas įmonėms (bet vienas bankas teigė standartus skolinant įmonėms švelninsias; žr. 4 ir 8 pav.). Skolinimo įmonėms sąlygose² didelių pakeitimų padaryta nebuvo, bet šiek tiek švelnėjo būsto paskolų teikimo sąlygos – du bankai teigė dėl padidėjusio konkurencinio spaudimo mažinę paskolos maržą.

Analizuojamu laikotarpiu, anot dalies bankų, šiek tiek augo paskolų įmonėms ir būstui paklausa, tačiau vartojimo paskolų paklausa ir toliau traukėsi. Pandemijos metu susitraukusi paskolų įmonėms paklausa 2020 m. ketvirtąjį ketvirtį ir vėl pradėjo šiek tiek augti (2 bankai fiksavo augimą, 1 – sumažėjimą, kiti pokyčių nepastebėjo), o tam daugiausia įtakos turėjo sumažėjusios palūkanų normos ir didesnis paskolos refinansavimo ar restruktūrizavimo poreikis (žr. 3 pav.). Paklausą taip pat veikė kapitalinių investicijų poreikis, tačiau skirtingų bankų vertinimas išsiskyrė: du teigė, kad paklausą veikė teigiamai, o du – kad neigiamai. Būsto paskolų paklausą teigiamai veikė būsto rinkos perspektyvos, palūkanų lygis ir vartotojų pasitikėjimas (žr. 7 pav.). Pastarasis veiksnys neigiamai veikė vartojimo paskolų paklausą, kuri ir toliau mažėjo – taip teigė pusė atsakiusiųjų (3 bankai). Vertindami galimą paklausą kitą ketvirtį bankai didelių pokyčių nesitikėjo, nors du atsakiusieji prognozavo paskolų namų ūkiams paklausos sumažėjimą, bet vienas tikėjosi ir tolesnio būsto paskolų paklausos augimo (žr. 5 ir 9 pav.).

Tebesitęsiant ribojimams dėl pandemijos, bankai itin prastai vertino viešbučių ir restoranų būklę, nors kitų veiklų įmonių ir namų ūkių būklė nebuvo vertinama blogai (žr. 10 pav.). Visi apklausoje dalyvavę bankai nurodė, kad viešbučių ir restoranų būklė buvo bloga, o trečdalis (3 bankai) teigė, kad net labai bloga. Tolesnio finansinės būklės blogėjimo taip pat tikėjosi didžioji dauguma (8 iš 9) bankų (žr. 11 pav.). Palankiausiai buvo vertinama žemės ūkio ir namų ūkių finansinė padėtis, taip pat beveik pusė atsakiusiųjų (4 iš 9) manė, kad prekybos ir statybos įmonių būklė buvo gera. Vertindami finansinės būklės raidą dauguma bankų tikėjosi, kad visų veiklų įmonių, išskyrus viešbučių ir restoranų, būklė bus stabili, tačiau šiek tiek prasčiau buvo vertinamos NT, transporto ir prekybos įmonių perspektyvos, o trečdalis (3 iš 9) taip pat tikėjosi namų ūkių finansinės būklės blogėjimo.

Didžioji dalis bankų pastebėjo konkurencijos dėl skolinimo viešbučių ir restoranų bei statybos įmonėms sumažėjimą (žr. 12 pav.). Konkurencijos mažėjimą keli bankai fiksavo ir skolinant transporto bei NT įmonėms (3 ir 2 atitinkamai), tačiau po vieną banką teigė, kad konkurencija didėjo. Atitinkamai, viešbučių ir restoranų, statybos, NT bei transporto įmonėms skolinimą ribojo daugiausia bankų (žr. 14 pav.). Pagrindinė skolinimo ribojimo priežastis ir toliau buvo dėl pandemijos suprastėjusi bendra ekonomikos būklė (žr. 15 pav.). Labiausiai konkuruojama buvo dėl skolinimo žemės ūkio (4 iš 8) ir gamybos įmonėms (2 iš 8) bei namų ūkiams (3 iš 9). Didėjančios konkurencijos skolinant šiems segmentams ateinantį ketvirtį taip pat tikėjosi daugiausia bankų, o mažesnės konkurencijos, bankų manymu, tikimasi teikiant paskolas viešbučių ir restoranų (7 iš 7), statybos (4 iš 9) bei NT (3 iš 9) įmonėms.

Apklausoje dalyvavę bankai nebesitikėjo gyvenamojo NT kainų kritimo, tačiau lūkesčiai dėl komercinio NT kainų raidos ir toliau buvo prastesni. Lyginant su 2020 m. pirmuoju ketvirčiu, kai kainų kritimo per artimiausius metus tikėjosi visi bankai, prognozės yra reikšmingai pagerėjusios ir daugiau kaip pusė (5 iš 9) bankų tikisi naujos statybos, o trečdalis (3 iš 9) – ir senos statybos būsto kainų augimo (žr. 16

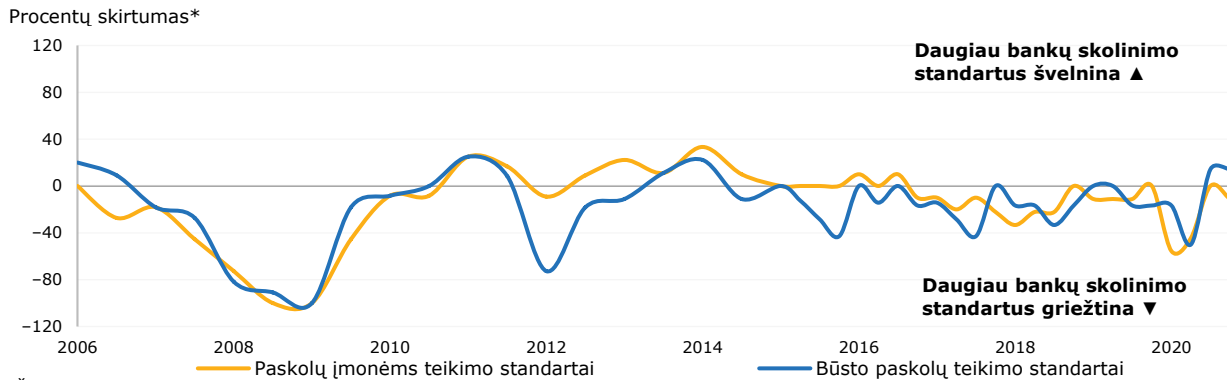
¹ Skolinimo standartai yra vidinės banko nuostatos, kuriomis remiantis suteikiamos paskolos. Standartai apibrėžia bankui priimtinas besiskolinančiojo kriterijus: pajamas, turimą turtą, amžių, užimtumą. Standartai nustatomi prieš derybas su klientais dėl skolinimo sąlygų ir prieš priimančią sprendimą dėl paskolos suteikimo ar paraiškos atmetimo.

² Skolinimo sąlygos – tai sąlygos, kuriomis bankas sutinka skolinti: paskolos ir užstato dydis, trukmė, skolinimo marža, lyginamasis palūkanų normos indeksas, su kuriuo siejama skolinimo marža, papildomi mokesčiai (sutarties sudarymo, administravimo ir kt.).

pav.). Vis dėlto daugiau kaip pusė bankų (6 iš 9) ir toliau mano, kad komercinio NT kainos kris, tačiau lūkesčiai yra šiek tiek geresni nei 2020 m. trečiąjį ketvirtį. Pagarėjus NT kainų prognozėms, mažiau bankų įžvelgia disbalansus NT rinkoje. Nors disbalansų vertinimas gyvenamojo NT rinkoje grįžo į priešpandeminį lygį, komercinio NT rinkoje vertinimas ir toliau yra suprastėjęs (žr. 17 pav.). Apie priešingas tendencijas gyvenamojo ir komercinio NT rinkose galima spręsti ir iš to, kad, bankų manymu, komercinio NT rinkoje disbalansai labiau kyla paklausos pusėje, o gyvenamojo NT rinkoje – pasiūlos ir kainų lygio pusėje (žr. 18 pav.).

SKOLINIMO STANDARTAI

1 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito Jūsų banko taikomi paskolų ir kredito linijų standartai?

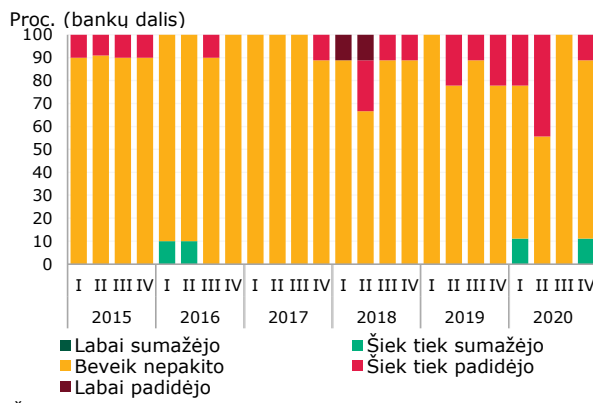

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai griežtinami, dalies skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia paskolų standartų švelnėjimą ir atvirkščiai.

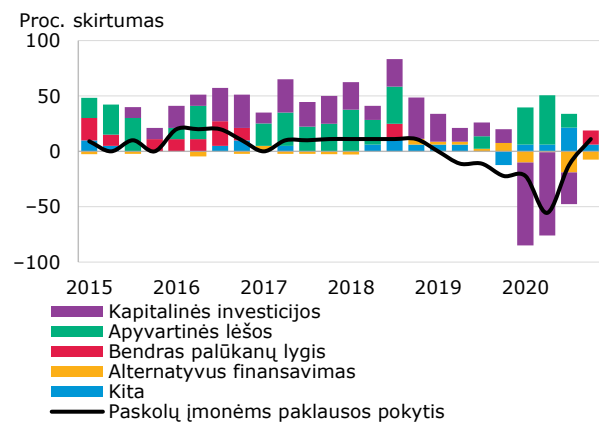
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atstestų naujų paskolų paraiškų dalis?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

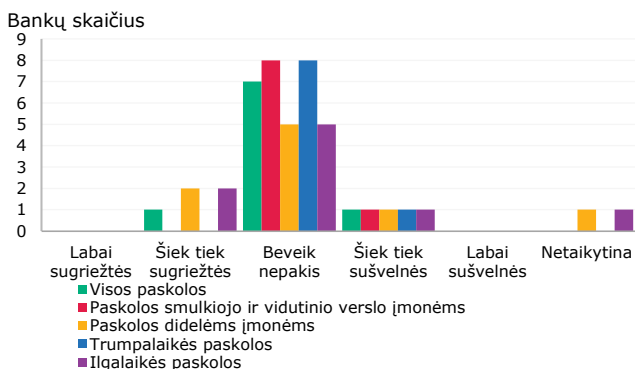
3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų įmonėms paklausa ir kokie veiksniai ją veikė?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro vidaus finansavimo, paskolų iš kitų bankų, paskolų iš nebankinių institucijų, obligacijų ir akcijų išleidimo kategorijų aritmetinis vidurkis. Kita sudaro susiliejimų (įsigijimų) ir restruktūrizacijos bei skolos refinansavimo kategorijų aritmetiniai vidurkiai.

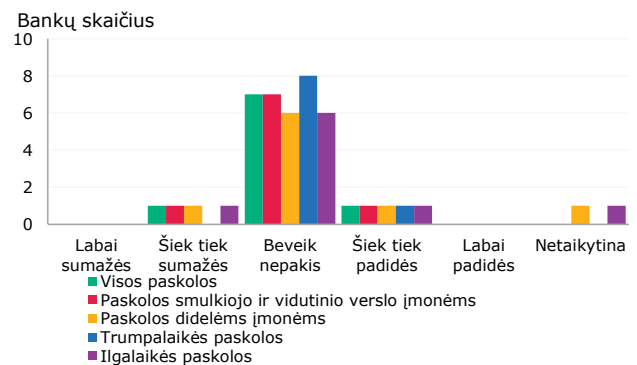
4 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

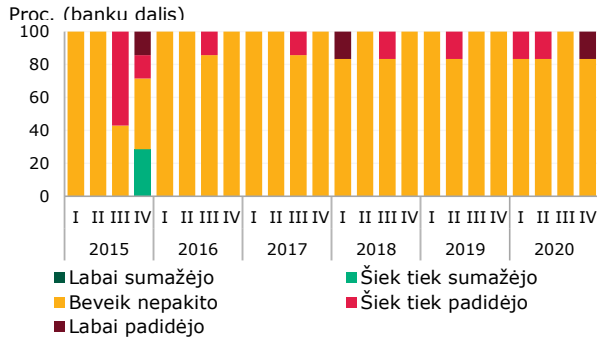
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

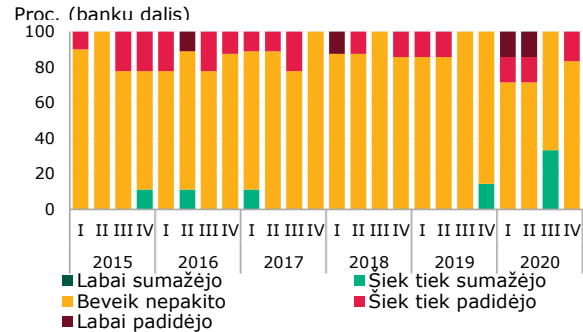
SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

6 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Paskolos būstui

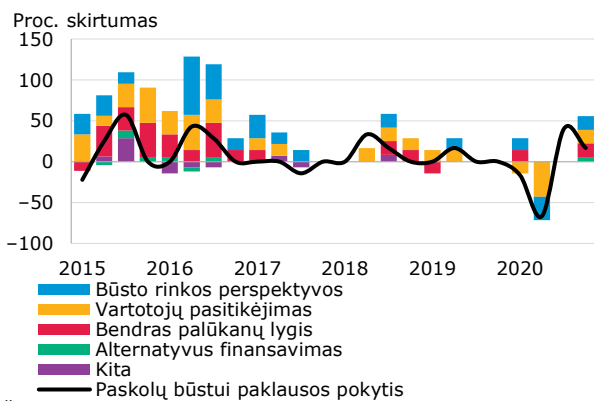

b) Paskolos vartojimui ir kitiems tikslams

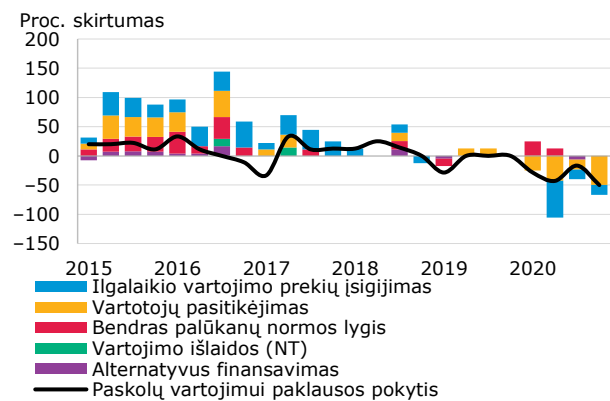

7 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa ir kokie veiksniai ją veikė?

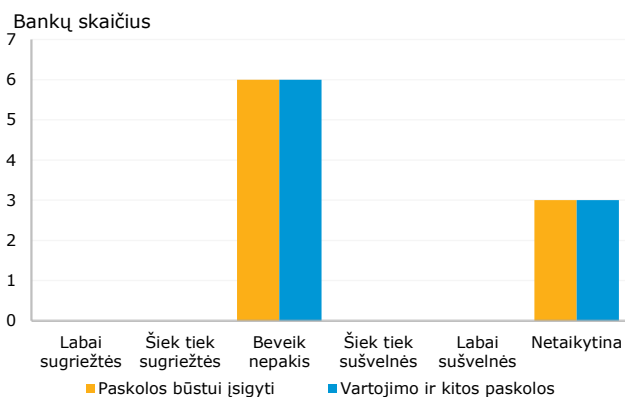
a) Paskolos būstui

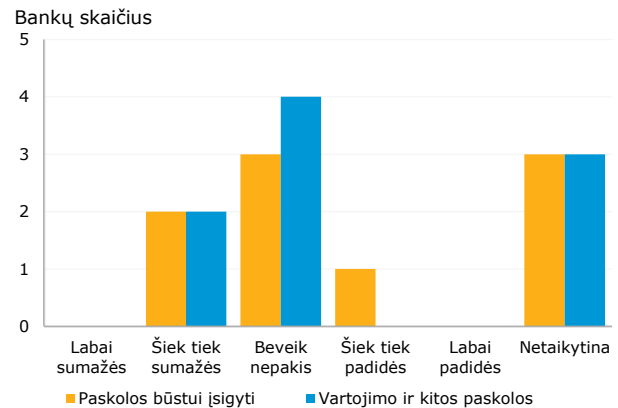
b) Paskolos vartojimui ir kitiems tikslams

8 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

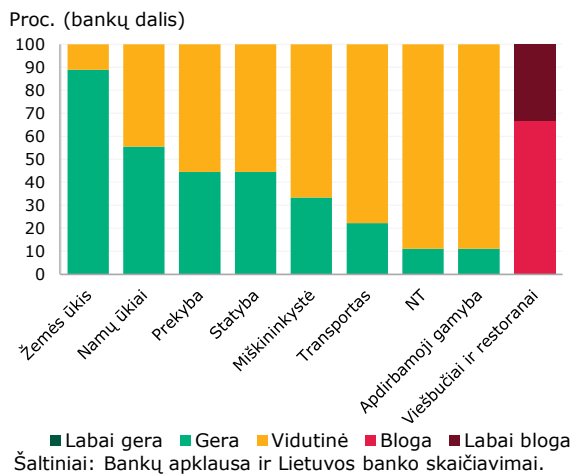

9 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

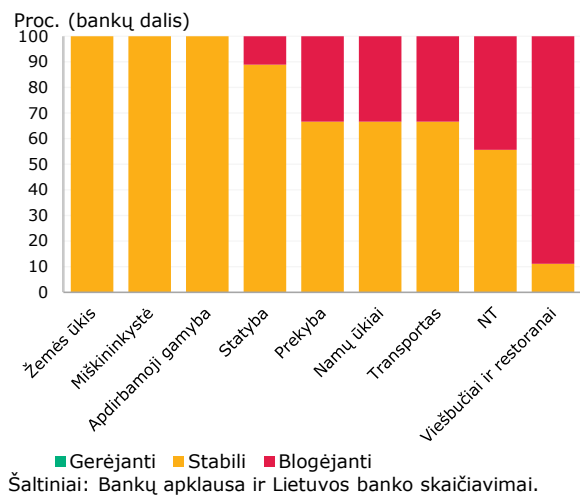

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

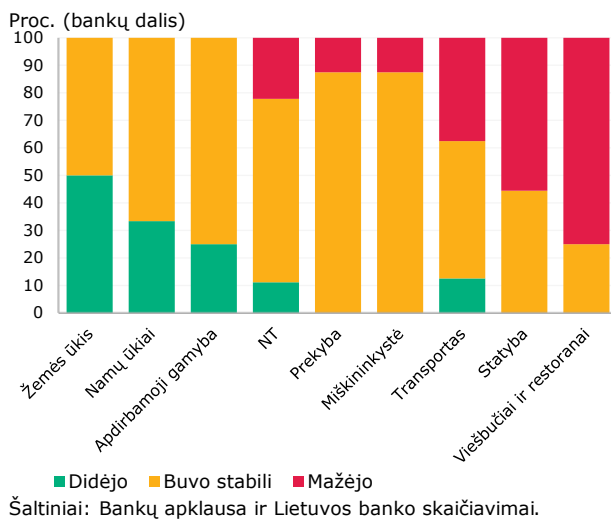
10 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

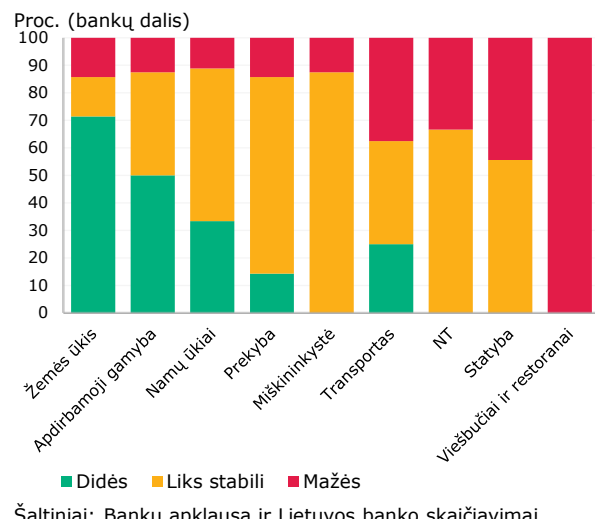
11 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

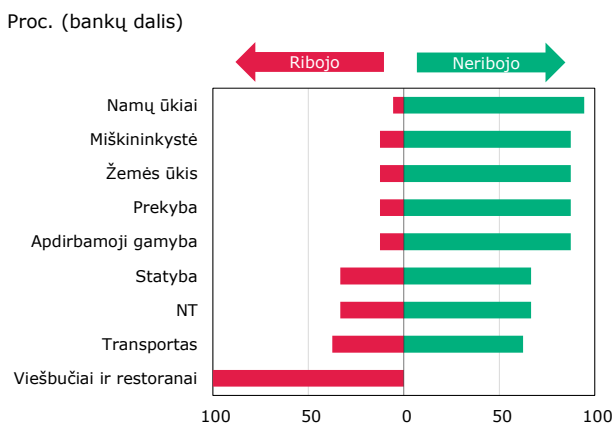
12 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

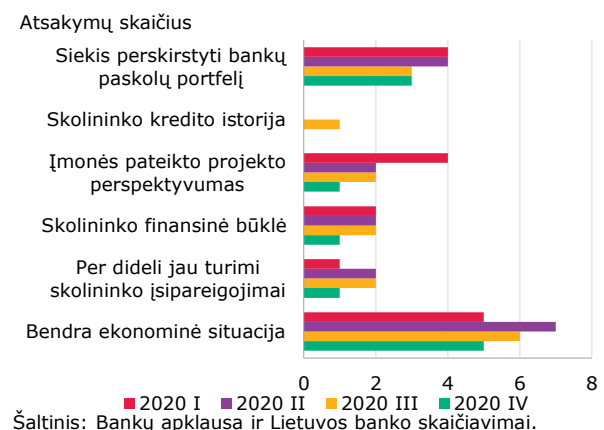
13 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

14 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

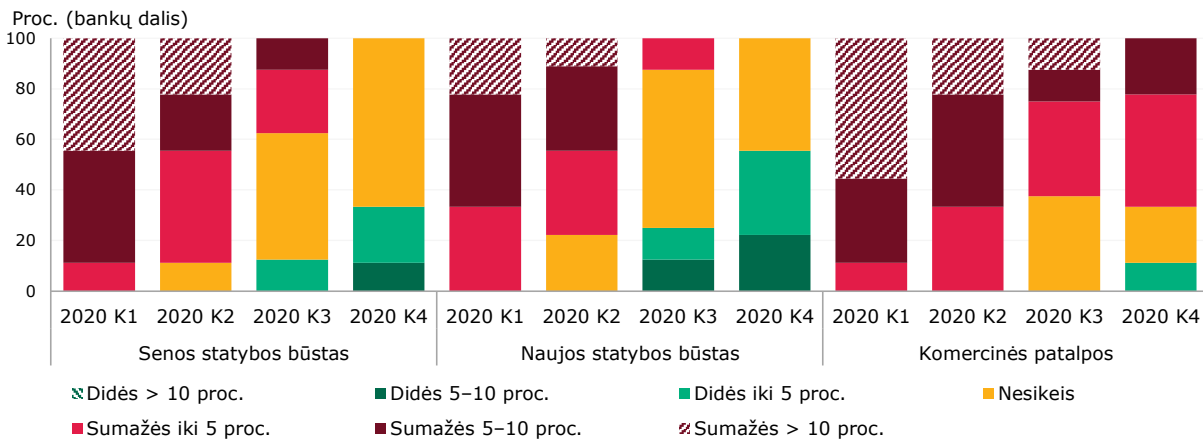

15 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

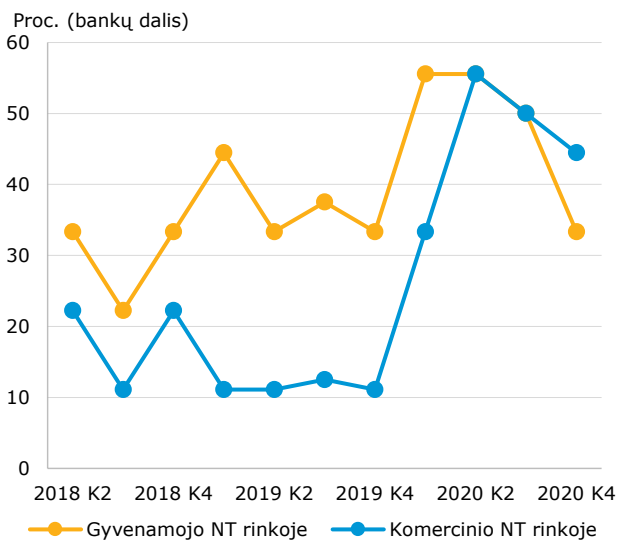

NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

16 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

17 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

18 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

